

УДК 321.4:316.77

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-20-20>

Мар'яна Міщук

ORCID: 0000-0002-2589-6582

Роман Ставичний

ORCID: 0009-0004-1565-1575

МАСМЕДІА В КРАЇНАХ З АВТОРИТАРНИМ ПОЛІТИЧНИМ РЕЖИМОМ

У статті досліджено проблему функціонування масмедіа в країнах з авторитарним режимом. Проаналізовано особливості функціонування ЗМІ в умовах обмеження свободи слова й ідеологічної пропаганди. Завдяки аналізу політичних режимів російської федерації, Республіки Білорусь та КНР було доведено, що авторитарні тенденції залежать від багатьох суспільно-культурних факторів, а також від історичного минулого країни.

Визначено історичний складник походження загарбницької ідеології російської федерації. Розглянуто основні чинники, які характеризують політичну ідеологію російської федерації, згадано основні риси «рашизму» та показано його негативний вплив на українську державу.

Проаналізовано основні чинники становлення самообраного президента та здобуття владних повноважень у Республіці Білорусь. Також визначено та оцінено методи його політичної риторики стосовно масмедіа та притаманних країні соціально-політичних трансформацій.

Також у статті здійснено аналіз місця та ролі ЗМІ в контексті політичного апарату КНР. З'ясовано, що із часом методика подання ідеологічно правильно інформації потребує реорганізації та новизни для її успішного функціонування. Показано важливість внутрішньої чи зовнішньої загрози для розвитку авторитарних тенденцій у країні. Установлено, що основний важіль авторитарних основ у сфері масмедіа покладено на «ручних журналістів», які є ядром пропаганди. При цьому їх основне завдання полягає у висвітленні інформації з «відбілювання» дій влади.

Об'єктивне висвітлення інформації в державах з авторитарним режимом може здійснюватися виключно незалежними ЗМІ, які, як правило, перебувають у глибокій опозиції. Робота незалежних медіа в умовах авторитаризму зазнають усебічного утиску з боку панівної еліти.

Ключові слова: масмедіа, політичний режим, авторитаризм, суспільство, пропаганда, свобода слова.

Вступ. В епоху інформаційних технологій масові комунікації відіграють важливу роль у формуванні світоглядної функції, тому не дивно, що ЗМІ часто визначають як четверту гілку влади. Якщо демократичні режими не здатні обмежити її повноваження та функції, то при авторитарному політичному режимі все значно простіше. Втручання влади при авторитарному режимі в роботу засобів масової інформації, як правило, є звичною справою. Крім того, формування еліти здійснюється шляхом призначення близьких та лояльних груп осіб, а вирішення суспільних проблем відбувається доволі часто, із залученням силових структур. І хоча це втручання влади не є абсолютним, все ж воно спричиняє негативні тенденції в електоральному секторі та суспільстві.

Мета статті – проаналізувати становлення масмедіа при авторитарних політичних режимах та врахувати особливості їхньої ролі й функціонування.

Матеріал і методи дослідження. У процесі наукового дослідження використано історичний, порівняльний та науково-аналітичний методи.

Аналіз останніх досліджень. Питання ролі та значення масмедіа в роботі авторитарних режимів і впливу на громадськість досліджували у своїх працях такі українські науковці, як

О. Поліщук, Д. Павлов, О. Мороз, О. Березовська-Чміль, С. Матвієнків, С. Венідіктов. Серед фундаментальних зарубіжних робіт у цій сфері дослідження доречно згадати праці К. Гамільтона та М. Ольберг.

Результати та обговорення. Свобода вибору та поширення інформації здається нам базовою нормою в наш час, але досі є режими, де владний орган хотітиме мати свій вплив та авторитет. Ефективне функціонування засобів масової інформації залежить від таких факторів, як:

- незалежність та прозорість;
- об'єктивність і достовірність;
- відповідальність та етичні стандарти
- упровадження новітніх методик подання інформації.

У ХХІ ст. лідери країн дуже часто починають свою політичну боротьбу в інформаційному просторі, де дуже легко знищити авторитет та прагнення свого політичного супротивника. У цьому контексті доцільно проаналізувати різновиди виборчих технологій. У державах з демократичним політичним режимом політики використовували «білі» виборчі технології в інформаційному середовищі, адже вони не суперечать закону та моральним нормам суспільства. Для авторитарних держав своєрідним підґрунтям слугують «сірі» технології. Цей вид виборчих технологій у масмедіа застосовують досить часто, він суперечить сталим нормам суспільного ладу, але не порушує закону [10].

«Брудні», або «чорні» технології нечасто застосовують в авторитарних режимах, на відміну від країн з тоталітарним політичним режимом, адже коли ЗМІ беззастережно підпорядковуються політичному істеблішменту, закон уже не відіграє жодної ролі, бо пропаганда виконує свою функцію. У більшості людей часто складається думка, що явище пропаганди притаманне тільки тоталітарним державам, але це твердження помилкове. Пропаганда у своїй суті це інструмент, яким активно користуються лідери авторитарних держав. У теперішній час наративи, які пробують бути нав'язані суспільству «ручними журналістами» (пропагандистами), фіксуються доволі часто, навіть у соціальних мережах, де люди проводять більшу частину свого вільного часу.

Проте не варто забувати про телебачення та радіомовлення. Українська письменниця Оксана Мороз вважає, що незважаючи на те, що телебачення сьогодні кардинально трансформується, воно має досі велику аудиторію завдяки старшому поколінню, яке не збирається відмовлятися від нього [7, с. 195].

Основним завданням пропагандистських технологій у політичному світі сьогодні є явище маніпуляції. У межах діяльності ЗМІ авторитарні основи використовують цей різновид соціального впливу на нелегітимному рівні. Маніпулятори ставлять собі за мету примусити робити інших те, що відповідає їхнім інтересам, не зважаючи на погляди інших [8].

Особливо піддаються будь-якому впливу люди, які незадоволені своїм соціальним становищем та рівнем життя. У цьому контексті рівень освіти також відіграє важливу роль, адже що вищий рівень інтелектуального потенціалу, то важче пропагандистській машині посягти дезінформацію в суспільстві. Тому для авторитарних режимів також важливо стежити за рівнем освіченості населення, яке, як показує практика, із часом завдяки вільному доступу до інформації невинно зростає в цивілізованому світі.

ЗМІ, які прагнуть бути незалежними від державної системи, у країнах з авторитарним політичним режимом часто стикаються з низкою суттєвих недоліків, як-от:

- відсутність плюралізму;
- інформаційні обмеження;
- дискредитація журналістів;
- репресії проти працівників ЗМІ.

Недемократичні режими – це форми правління, за яких державна влада здійснюється через обмеження та порушення формально проголошених прав і свобод людини. Такі режими можуть бути як тоталітарними, так й авторитарними.

Основними ознаками недемократичних режимів у сучасних умовах є формальне закріплення в конституційних актах мінімального обсягу прав і свобод громадян, що обмежує їхні можливості для реалізації базових прав [6].

Сьогодні найяскравішими прикладами держав, які обрали шлях авторитаризму є рф, Республіка Білорусь та КНР.

Російська федерація впродовж усієї своєї історії неодноразово доводила, що жити та розвиватися під егідою демократичних інститутів вона нездатна. Війна, яку розпочало військово-політичне угруповання країни-агресора, це остаточно довело. Вплив російських масмедіа на громадян рф триває з перших днів проголошення незалежності України, а після Револуції гідності та окупації частини українських земель інформаційні атаки стали частішими, а з лютого 2022 року ще й значно потужнішими [1].

Ще у 2000 році американський дослідник В. Сафайр видав статтю «Путінізм насувається», у якій проаналізував минулі вчинки В. Путіна в структурі КГБ та спрогнозував, що його прихід до влади може мати деспотичний характер. Автор наголошує, що президент рф використовував владу для створення культу особистості, контролю над ЗМІ та переслідування опозиції [15].

Як правило, авторитарний режим має встановлену ідеологію, яка слугує підґрунтям для здійснення політики держави. У контексті рф такою ідеологією є «рашизм». Прийнято вважати, що рашизм – це своєрідний різновид фашизму. До основних рис, які влучно характеризують конкретну ідеологію, можна зарахувати:

- культ особи;
- ідеологічну пропаганду;
- військові конфлікти під приводом миру;
- ліквідацію незалежних засобів масової інформації
- репресії за національним та політичними показниками.

Український філософ О. Костенко вважає, що у внутрішній політиці виявом рашизму є порушення прав людини на свободу думки, переслідування опозиції та використання засобів масової інформації для дезінформації власного населення [5].

2 травня 2023 року Верховна Рада України ухвалила проект Постанови «Про Заяву Верховної Ради України “Про використання політичним режимом російської федерації ідеології рашизму, засудження засад і практик рашизму як тоталітарних і людиноненависницьких”» [3].

В офіційному документі депутати узагальнили визначення та характеристики сучасної російської влади, які були висловлені в Україні та науково обґрунтовані західними істориками, публіцистами й культурологами, зокрема Тімоті Снайдером, Енн Еплбаум і Марком Липовецьким.

Відповідно до акта, основними рисами «рашизму» є мілітаризм, культ лідера, сакралізація державних інституцій, звеличення російської федерації через насильницьке придушення або заперечення існування інших народів, примусове нав'язування російської мови та культури, поширення ідей «русского міра», систематичне порушення норм міжнародного права, суверенітету інших держав, їх територіальної цілісності та міжнародно визнаних кордонів [12].

«Рашизм» базується на уявленнях панівної еліти про власну винятковість і «надлюдськість». Ідеологія рф спрямована на прагнення виступати в ролі «світового судді», демонструючи зверхнє й зневажливе ставлення до загальнолюдських моральних цінностей і світового правопорядку.

Серед силових ознак «рашизму» виокремлюють порушення міжнародно визнаних кордонів інших держав, створення незаконних збройних формувань і підтримку сепаратистських рухів у чужих країнах. У воєнному вимірі «рашизм» проявляється через використання заборонених методів ведення війни, масові воєнні злочини, включно з убивствами, стратами, катуваннями та депортаціями.

«Рашизм є новою формою тоталітарної ідеології та практики, яка лежить в основі режиму, що сформувався в російській федерації за правління Володимира Путіна. Ця ідеологія базується на традиціях російського шовінізму та імперіалізму, а також запозичує елементи комуністичного режиму СРСР і націонал-соціалізму», – зазначено в офіційній заяві, яку буде передано міжнародним партнерам [13].

Яскравим прикладом вияву «рашизму» є публікація агентства «РИА Новости» під назвою «Що Росія має зробити з Україною». У цьому матеріалі, який містить своєрідний «посібник до дії», відкрито закликають до геноциду українців [14]. Цей документ уже є одним із доказів для міжнародного трибуналу над військовими злочинцями з рф.

Сьогодні в російській федерації є безліч телеканалів, які поширюють, популяризують і підносять в очах населення загарбницьку ідеологію. Найвідоміші серед них – «Первый канал», «Россия 1» та «РТ», ведучих яких внесено до переліку санкційних списків України.

Якщо російській федерації впродовж усього її існування був властивий політичний анахронізм, то становлення й розвиток авторитарного режиму в Республіці Білорусь – явище складне та неординарне. Після розвалу СРСР економічна ситуація в колишніх країнах соціалістичного табору була не кращою за політичну. На цьому добре зіграв Лукашенко, через що й отримав титул «борця з корупцією», який у результаті дав йому змогу перемогти на президентських виборах 1994 року. Отримавши владу, президент Республіки Білорусь почав боротися з усім, що могло б поставити під сумнів правильність його рішень та дій. Опозиційні ЗМІ та політичні сили іншої політичної орієнтації перші зазнали великого краху [17].

Уряд Республіки Білорусь, дотримуючись авторитарних догматів, поставив за мету підтримувати державні засоби масової комунікації для популяризації Олександра Лукашенка та політичного режиму. Можна припустити, що перший етап контролю над ЗМІ відбувся, коли в політичному осередку країни почали говорити про політичну ідеологію.

У березні 2003 року Лукашенко запропонував власну доктрину державної ідеології, яка поєднує елементи соціальної рівності та справедливості, а також ставить сімейні й релігійні цінності на перший план, але далі роздумів про політичний вектор мова не зайшла, бо у квітні 2003 року, виступаючи перед парламентом, Лукашенко заявив, що він не знає, якою повинна бути державна ідеологія [16].

Упродовж наступних каденцій Олександра Лукашенка тиск та пресу та опозиційні платформи тільки посилювалися. Свого піку він досягнув після президентських виборів 2020 року. Протягом наступних чотирьох років цензура тільки посилювалася, а очільники пропагандистської машини самі почали зазнавати репресій. У державних ЗМІ неправильне джерело чи висловлювання може бути приводом для звільнення та переслідування. Навіть бажання переходу до іншого сектору мовлення може слугувати приводом для цькування. Республіка Білорусь є однією з найбільш небезпечних держав на світовій арені для журналістів. У всесвітньому індексі свободи преси RSF за 2023 рік вона посідає 157-ме місце серед 180 країн [18]. А станом на листопад 2024 року 167-ме місце серед 180 держав.

Авторитаризм становить основу сучасного політичного світогляду в Республіці Білорусь. Засоби масової інформації перебувають у руках влади та підлягають суворій цензурі, а спроби змінити ситуацію в інформаційному просторі караються дуже суворо.

У 2024 році, коли середньостатистичний європеєць чує про Китай, то найперше в нього перед очима постає образ держави, для якої переслідування через політичні та етнічні

відмінності є суспільною нормою, а порушення свободи слова медіапросторі – звичною справою.

Незважаючи на те що конституція КНР гарантує свободу інформації та свободу слова, партійна лінія використовує медіа для поширення думки про економічну та культурну велич. Наявність потужного бар'єра інформації призводить до того, що прямий діалог між засобами масової інформації та споживачами банально відсутній, а зниження довіри до державних ЗМІ стає звичним явищем [2].

Медіапростір у КНР є продовженням вектора діяльності комуністичної партії Китаю. До того ж вони у своїй діяльності зобов'язані доносити та показувати велич партії і поширювати інформацію, що покращує загальні настрої як усередині країни, так і за її межами. Вимоги партії до «зручних ЗМІ» не є чимось абстрактним та формальним, бо за виконанням доручень стежить відділ пропаганди, який у разі помилки може покарати організацію або конкретну людину. У 2015 році чотирьох журналістів покарали за невеличкий одрук, який призвів до того, що промову лідера КНР було названо відставкою. Хибно вважати, що такі суворі правила стосуються тільки ЗМІ, які транслюються інформацію для своєї аудиторії. Масмедіа, які орієнтовані на іноземців, дотримуються тих самих політичних обмежень [4, с. 193–194].

Протягом останнього десятиліття інформаційний контроль КНР надто поширився. Станом на 2019 рік 102 країни зазнали впливу з боку Пекіна, а в 11 країн із цього списку найглибше впровадження тактики інформаційного контролю Китаю. Це безпосередньо призвело до копіювання та впровадження законів інформаційного комітету пропагандистського апарату [11].

У нашу епоху авторитарні країни пропонують світові політико-економічну модель, яка за своєю суттю є альтернативою ліберальним демократіям, беручи на озброєння те, що вони демонструють як уроджені недоліки відкритих суспільств. Сі Цзіньпін на 19-му з'їзді КПК описав Китай, як «новий варіант для країн, які хочуть пришвидшити розвиток, зберігаючи свою незалежність». На відміну від повільних темпів росту та політичної нестабільності конкурентів із західних країн, модель авторитарного-капіталізму, запропонована КНР, ускладнює демократичним середовищам продаж своїх стандартів правління державам, що розвиваються, і може навіть посилити негативні враження в демократичних країнах [9]. Вищенаведений тезис китайські ЗМІ подають як велике досягнення на політичному та економічному фронтах і запевняють, що подальший успіх залежить від підтримки владних структур та вірності партійному осередку, який стоїть на варті інтересів усіх громадян Китаю.

У контексті інформаційних технологій можна зазначити, що проаналізовані країни на сьогоднішній день ідуть шляхом авторитаризму, а розкол між лідерами вільного світу на міжнародній арені їм тільки на руку.

Висновки. На основі проведеного аналізу можемо стверджувати, що авторитарні догмати не дають повною мірою виконувати своє завдання ЗМІ через обмеження свободи слова. До того ж масмедіа в державах з авторитарним режимом дають змогу владі досягати своїх цілей, не зважаючи суспільні норми. Наявність опозиційних каналів мовлення в державах з таким режимом можуть існувати, як правило, тільки з дозволу влади і під її суворим контролем.

Література:

1. Березовська-Чміль О., Ставичний Р. Вплив мас-медіа на формування політичної свідомості під час російсько-української війни. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія.* 2024. Випуск 19. С. 15–21. URL. <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/175/171> (дата звернення: 20.11.2024).
2. Вендіктов С. Медіасистема Китаю: внутрішній контроль та зовнішня автономія. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробни-*

цтво. 2020. 3(2). С. 229–236. URL. <http://audiovisual-art.knukim.edu.ua/article/view/217651/218097> (дата звернення: 22.11.2024).

3. Верховна Рада України прийняла Постанову «Про Заяву Верховної Ради України “Про використання політичним режимом російської федерації ідеології рашизму, засудження засад і практик рашизму як тоталітарних і людиноненависницьких”». URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/236006.html> (дата звернення: 20.11.2024).

4. Гамільтон К., Ольберг М. Прихована рука Китаю. Як КНР непомітно захоплює світ. Київ : Наш Формат, 2023. 416 с.

5. Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики закликає журналістів та медіаорганізації до повноцінного і частого вживання слова «рашизм» та похідних від нього. Верховна Рада України. 2022. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222804.html>. (дата звернення: 20.11.2024).

6. Ляхович В. Політичні режими росії та Білорусі. *ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. Наукові записки*. 2011. Випуск 4(54). С. 232–244. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/liahovych_politychni.pdf (дата звернення: 20.11.2024).

7. Мороз. О. Нація овочів? Як інформація змінює мислення і поведінку українців. Київ : Yakaboo Publishing, 2024. 288 с.

8. Павлов Д. М. Особливості технологій політичної пропаганди. *Грані*. 2018. № 2. Т. 21. С. 141–149. doi: <https://doi.org/10.15421/171828>. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/1115/1135> (дата звернення: 20.11.2024)

9. Панова І. О., Багінська А. В. Теоретичні основи дослідження Авторитаризму як виклику міжнародному порядку. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2023. № 17. С. 49-55. URL. <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjis8OrodCKAxXPIp0HNa5HAioQFnoECA8QAQ&url=https%3A%2F%2Fperiodicals.karazin.ua%2Firtb%2Farticle%2Fview%2F22040%2F20411&usq=AOvVaW2XnAsZ1GifOhsp8WzxHIKu&ori=89978449> (дата звернення: 22.11.2024)

10. Поліщук І. О. Виборчі технології сутність та різновиди. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»* 2015. № 4 (27). С. 106–112. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14571/1/Polishchuk_106-112.pdf (дата звернення: 20.11.2024)

11. Пропаганда Китаю всюди: як Пекін змінює глобальний інформаційний простір. *TEXTY.ORG.UA*. 2023. URL: <https://texty.org.ua/fragments/110860/propahanda-kytayu-vsyudy-yak-pekyn-zminuyue-hlobalnyj-informacijnyj-prostir/> (дата звернення: 22.11.2024)

12. Рада визначила політичний режим Росії як рашизм і засудила його. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rada-rashyzm-zaiava/32389431.html> (дата звернення: 21.11.2024)

13. «Рашизм в законі». Навіщо Верховна Рада визначила, як називати режим Путіна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64976427> (дата звернення: 21.11.2024)

14. Рашизм як людиноненависницька ідеологія має бути засуджений всім цивілізованим світом. URL: <https://hcj.gov.ua/news/rashyzm-yak-lyudynonenavysnytska-ideologiya-maye-butyy-zasudzhenyy-vsimsyvilizovanym-svitom> (дата звернення: 21.11.2024)

15. Романюк А. А. Поняття та характеристика рашизму: історіографія проблеми. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2024. № 1 (60). С. 133–143. URL. <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/299687> (дата звернення: 20.11.2024)

16. Шипунов Г. В. Авторитарний режим у Білорусі: історія становлення. *Грані*. 2014. №9 (113). С. 92–99. (дата звернення: 21.11.2024)

17. Шипунов Г. Особливості формування моноцентричного політичного режиму Олександра Лукашенка. *Вісник Львівського університету. Серія філософські науки*. 2012. Випуск 15. С. 262–272. URL: http://fs-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/15_2012/34.pdf (дата звернення: 21.11.2024)

18. Belarus media purge now reaching into propaganda apparatus. *RSF. Reporters without borders*. URL: <https://rsf.org/en/belarus-media-purge-now-reaching-propaganda-apparatus>. (дата звернення: 22.11.2024)

References:

1. Berezovska-Chmil, O., & Stavychnyi, R. (2024). Vplyv mas-media na formuvannya politychnoi svidomosti pid chas rosiisko-ukrainskoi viiny. [The Influence of Mass Media on the Formation of Political

Consciousness During the Russo-Ukrainian War]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Serii: Politolohiia*, 19. 15–21. Retrieved from: <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/175/171> (data zvernennya: 20.11.2024).

2. Venidiktov, S. (2020). Mediasystema Kytaiu: vnutrishnii kontrol ta zovnishnia avtonomiia. [The Media System of China: Internal Control and External Autonomy]. *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu kul'tury i mystetstv. Serii: Audiovizual'ne mystetstvo i vyrobnytstvo*. 3(2), 229-236. Retrieved from <http://audiovisual-art.knukim.edu.ua/article/view/217651/218097> (data zvernennya: 22.11.2024).

3. Verkhovna Rada Ukrainy pryynala Postanovu "Pro Zayavu Verkhovnoi Rady Ukrainy "Pro vykorystannya politychnym rezhymom rosiiskoi federatsii ideolohii rashyzmu, zasudzhenya zasad i praktyk rashyzmu yak totalitarnykh i lyudynonenavysnyts'kykh". [The Verkhovna Rada of Ukraine Adopted a Resolution "On the Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine 'On the Use of the Ideology of Rashism by the Political Regime of the Russian Federation, Condemnation of the Principles and Practices of Rashism as Totalitarian and Misanthropic'"]. Retrieved from <https://www.rada.gov.ua/news/razom/236006.html> (data zvernennya: 20.11.2024).

4. Hamill'ton, K., & Ol'berh, M. (2023). Prykhovana ruka Kytaia. Yak KNR nepomitno zakhopliuie svit. [The Hidden Hand of China: How the PRC Subtly Conquers the World]. K: Nash Format, 416 s.

5. Komitet z pytan' humanitarnoyi ta informatsiynoyi polityky zaklykaiet' zhurnalistiv ta mediaorhanizatsii do povnotsinnogo i chastykha vzhyvannya slova "rashyzm" ta pokhidnykh vid n'oh. Verkhovna Rada Ukrainy. (2022). [The Committee on Humanitarian and Information Policy Urges Journalists and Media Organizations to Actively and Frequently Use the Word "Rashism" and Its Derivatives. Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222804.html> (data zvernennya: 20.11.2024).

6. Liakhovych, V. (2011). Politychni rezhymy rosii ta Bilorusi. [Political Regimes of Russia and Belarus]. *IPIEND im. I.F. Kuras NAN Ukrainy. Naukovi zapysky. Vypusk* 4(54). S. 232–244. Retrieved from https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/liakhovych_politychni.pdf (data zvernennya: 20.11.2024).

7. Moroz, O. (2024). Natsiia ovochiv? Yak informatsiia zminyue myshlennya i povedinku ukraintsiv [The Nation of Vegetables? How Information Changes the Thinking and Behavior of Ukrainians]. Kyiv: Yakaboo Publishing, 288 s.

8. Pavlov, D. M. (2018). Osoblyvosti tekhnolohii politychnoi propahandy [Features of Political Propaganda Technologies]. *Hrani*. 2. (21), 141-149. Retrieved from <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/1115/1135> (data zvernennya: 20.11.2024).

9. Panova, I. O., & Bahinska, A. V. (2023). Teoretychni osnovy doslidzhen' Avtorytaryzmu yak vyklyku mizhnarodnomu poriadku [Theoretical Foundations of Studying Authoritarianism as a Challenge to the International Order]. *Visnyk KhNU imeni V. N. Karazina. Serii "Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turyzm"*, 17, 49-55. Retrieved from <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjis8OrodCKAxXPIP0HHa5HAioQFnoECA8QAQ&url=https%3A%2F%2Fperiodicals.karazin.ua%2Firtb%2Farticle%2Fview%2F22040%2F20411&usq=AOvVaW2XnAsZ1GifOhsp8WzxHIKy&opi=89978449> (data zvernennya: 22.11.2024).

10. Polishchuk, I. O. (2015). Vyburchi tekhnolohii sutnist' ta riznovydy. [Electoral Technologies: Essence and Varieties]. *Visnyk Natsional'noho universytetu "Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho"*, 4 (27), 106–112. Retrieved from https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14571/1/Polishchuk_106-112.pdf (data zvernennya: 20.11.2024).

11. Propahanda Kytaiu vs'udy: yak Pekin zminyuje hlobal'nyi informatsiynyi prostir. TEXTY.ORG.UA. (2023). [Chinese Propaganda Everywhere: How Beijing Changes the Global Information Space. TEXTY.ORG.UA]. Retrieved from <https://texty.org.ua/fragments/110860/propahanda-kytayu-vsyudy-yak-pekin-zminyuje-hlobalnyj-informacijnyj-prostir/> (data zvernennya: 22.11.2024).

12. Rada vyznachyla politychnyi rezhym Rosii yak rashyzm i zasudyla yoho. [The Parliament Defined Russia's Political Regime as "Rashism" and Condemned It]. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rada-rashyzm-zaiava/32389431.html> (data zvernennya: 21.11.2024).

13. "Rashyzm v zakoni". Navishcho Verkhovna Rada vyznachyla, yak nazyvaty rezhym Putina. ["Rashism in the Law". Why Did the Verkhovna Rada Define How to Name Putin's Regime?]. Retrieved from <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64976427> (data zvernennya: 21.11.2024).

14. Rashizm yak lyudynonenavysnyts'ka ideolohiia maye buty zasudzhenyi vsim cyvilizovanyim svitom. [Rashism as a Misanthropic Ideology Must Be Condemned by the Entire Civilized World]. Retrieved from <https://hcj.gov.ua/news/rashizm-yak-lyudynonenavysnytska-ideologiya-maye-buty-zasudzhenyu-vsimg-cyvilizovanyim-svitom> (data zvernennya: 21.11.2024).

15. Romaniuk, A. A. (2024). Poniattia ta kharakterystyka rashyzmu: istoriohrafiiia problemy. [The Concept and Characteristics of Rashism: Historiography of the Issue]. *Visnyk Natsional'noho yurydychnoho universytetu imeni Yaroslava Mudroho*. 1 (60), 133–143. Retrieved from <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/299687> (data zvernennya: 20.11.2024).

16. Shipunov, H.V. (2014). Avtorytarnyi rezhym u Bilorusi: istoriia stanovlennia. [Authoritarian Regime in Belarus: History of Formation]. *Hrani*, 9 (113), 92–99. (data zvernennya: 21.11.2024).

17. Shipunov, H. (2012). Osoblyvosti formuvannia monotsentrychnoho politychnoho rezhymu Oleksandra Lukashenka. [Features of the Formation of Alexander Lukashenko's Monocentric Political Regime]. *Visnyk L'vivskoho universytetu. Seriiia filosofski nauky*. 2012. Vypusk 15. S. 262–272. Retrieved from http://fs-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/15_2012/34.pdf (data zvernennya: 21.11.2024).

18. Belarus media purge now reaching into propaganda apparatus. RSF. Reporters without borders. [Belarus Media Purge Now Reaching into Propaganda Apparatus. RSF. Reporters Without Borders]. Retrieved from <https://rsf.org/en/belarus-media-purge-now-reaching-propaganda-apparatus> (data zvernennya: 22.11.2024).

Marianna Mishchuk, Roman Stavychnyi. Mass media in countries with authoritarian political regime

The article examines the problem of media functioning in countries with authoritarian regimes. The peculiarities of media functioning in the context of restrictions on freedom of speech and ideological propaganda have been analyzed. By analyzing the political regimes of the Russian Federation, the Republic of Belarus and the Peoples Republic of China, it has been proven that authoritarian tendencies depend on many socio-cultural factors, as well as on the historical past of the country.

The historical component of the origin of the invasive ideology of the Russian Federation has been determined. The main factors that characterize the political ideology of the Russian Federation have been taken into consideration, the main features of “rashism” have been mentioned, and its negative impact on the Ukrainian state has been shown.

The article analyzes the main factors of the formation of the self-elected president and his acquisition of power in the Republic of Belarus. The methods of his political rhetoric in relation to the media and the socio-political transformations inherent in the country have also been identified and evaluated.

The article also evaluates the place and role of the media in the context of the Chinese political apparatus. It has been discovered that over time, the methodology of presenting ideologically correct information requires reorganisation and novelty for its successful functioning. The importance of internal or external threats for the development of authoritarian tendencies in the country has been shown. It has been established that the main lever of the authoritarian foundations in the field of mass media is placed on the ‘tamed journalists’ who are the core of propaganda. Meanwhile, their main task is to cover information to «whitewash» the actions of the authorities.

Objective coverage of information in authoritarian states can only be provided with the help of independent media, which is usually in deep opposition. The work of independent media in the condition of authoritarianism is being comprehensively oppressed by the ruling elite.

Key words: mass media, political regime, authoritarianism, society, freedom of speech.

Відомості про авторів:

Міщук Мар'яна – кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних наук факультету історії,
політології і міжнародних відносин,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Ставичний Роман – здобувач бакалаврської освітньої програми 052 – Політологія,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.